

**СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ
“СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ**

КАТЕДРА „НАКАЗАТЕЛНОПРАВНИ НАУКИ”

РАЛИЦА ЯНКОВА ИЛКОВА

**НАКАЗАТЕЛНОПРАВНА ЗАКРИЛА
НА СЪОБЩЕНИЯТА
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

АВТОРЕФЕРАТ

**на дисертация за присъждане на образователна и научна степен
„доктор по право” по научна специалност 05.05.16**

СОФИЯ

2011 г.

Публичната защита на дисертационния труд ще се състои до 11.11.2011 г. в СУ „Св. Климент Охридски”, Ректорат.

Материалите по защитата се намират в Библиотеката на Юридическия факултет към СУ „Св. Климент Охридски”, Ректорат.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННОТО ИЗСЛЕДВАНЕ

1. Актуалност на изследването

Актуалността на научното изследване е непосредствено обусловена от състоянието на наказателното законодателство на Република България в областта на съобщенията.

Понастоящем в развитието на законодателството на страната ни в тази област се наблюдават две крайно противоречиви тенденции. От една страна, това е прогресивното развитие на позитивното законодателство в областта на обмена на съобщения между гражданите, съответстващо на бурното развитие на техниката и технологиите, позволяващи качествено нови форми на комуникация, и на тенденциите за либерализация на пазара на телекомуникационни услуги от 1998 година насам. От друга, това е липсата на каквато и да било инициатива на актуалния български законодател да осъвремени и разшири обхвата на наказателноправната закрила на съобщенията, така че да я приведе в съответствие с изискванията на българското общество за реакция срещу възможните нови форми на общественноопасни посегателства.

Наказателноправната закрила на съобщенията в Република България има вече 130-годишна история. Но ако до 1968 година, със всеки следващ нормативен акт в областта на съобщенията, наказателноправните норми, осигуряващи закрила от престъпни посегателства на различни аспекти на съобщителната дейност, са търпели постоянно развитие и усъвършенстване, след тази дата това са едни от най-неглижираните от законодателя наказателни разпоредби.

От 1968 година насам системата от правни норми, осигуряващи наказателноправна закрила на съобщенията е претърпяла само някои несъществени изменения - единствено за инкриминиране на нови форми на посегателство или нови квалифицирани състави. Така предприетите мерки могат да бъдат оценени като крайно недостатъчни, за да осигурят адекватна наказателноправна закрила на съществуващите и постоянно развиващи се и изменящи се категории правни връзки от обсъждания вид.

Нещо повече – някои от законодателните инициативи в областта се предприеха напълно хаотично и кампанийно, вероятно провокирани от поредните изменения в позитивноправната уредба на съобщенията, поради което се явиха изцяло несъобразени със системата на съществуващите до тогава разпоредби.

Същевременно, при адекватната си уредба разглежданите правни норми биха допринесли съществено за превенцията и противодействието на посегателствата срещу тази особено важна за всяко демократично общество и за всеки гражданин категория обществени отношения.

Единични са и случаите на образувани дела за престъпления против съобщенията и причината за това не е в липсата на общественоопасни посегателства против съобщенията и съобщителните връзки, а в непознаването на съответните санкционни разпоредби от представителите на обвинението и от онези държавни органи, натоварени с контролни правомощия, които са призвани да противодействат на посегателствата срещу установения правов ред.

Престъпленията против съобщенията трайно остават извън фокуса на вниманието и на представителите на доктрината. И досега липсва единно, обстойно и задълбочено теоретично изследване по въпросите, които тези наказателноправни норми поставят, въпреки че те представляват значим интерес, най-вече с оглед обвързаността между тълкуването на наказателноправните норми и състоянието на позитивноправната уредба и достиженията на науката и техниката в областта на телекомуникациите.

2. Цел и задачи на изследването

Научното изследване има за **цел** да предложи отговор на въпросите, които поставят тълкуването и прилагането на съставите на престъпленията против съобщенията, уредени понастоящем в българския наказателен закон, да посочи слабостите при уредбата на съответните наказателноправни норми и възможностите за усъвършенстването им така, че да се постигне по-адекватна и всеобхватна наказателноправна закрила на позитивноправно регламентирани категории обществени отношения в процеса на обмена на съобщения между гражданите.

Целта на изследването е конкретизирана в следните **задачи**:

- да бъде установена системата от наказателноправни норми по сега действащия наказателен закон, която осигурява наказателноправна закрила на съобщенията;
- да бъде предложено тълкуване на отделните съставомерни признаци на всеки от престъпните състави, осигуряващи наказателноправна закрила на съобщенията;
- да бъде направена съпоставка между приложното поле на престъпните състави, осигуряващи наказателноправна закрила на съобщенията, в актуалната им редакция, както помежду им, така и спрямо други сходни престъпни състави, уредени на различно място в Особената част на Наказателния кодекс;
- да бъде изяснено мястото и значението на престъпленията против съобщенията сред останалите съставомерни деяния по българския наказателен закон;
- да бъде изяснено съотношението между отделните равнища на закрила на обществените отношения, в рамките на които се осъществяват съобщенията – наказателно и административно-наказателно;
- да се посочат слабостите в уредбата на престъпленията против съобщенията и да се илюстрират възможностите за усъвършенстване, осъвременяване и разширяване обхвата на наказателноправната закрила на съобщенията.

3. Обект и предмет на изследването

Дисертационният труд представлява цялостно монографично изследване. **Обект** на научния анализ са разпоредбите на Наказателния кодекс, имащи отношение към закрилата на обществените отношения, в рамките на които се осъществяват съобщенията в техните два аспекта: като информация, предавана между подателя и получателя на съобщението (нематериалния елемент на съобщенията) и като съобщителни връзки, като съвкупност от устройства, съоръжения и преносна среда, предназначени за пренос на тази информация, когато не се предава непосредствено между два или повече правни субекта – физически лица (материалния елемент на съобщенията).

Предмет на изследването е съдържанието и приложното поле на наказателноправните норми, уредени понастоящем в българския наказателен закон, които са предназначени да осигурят закрила на обществените отношения, гарантиращи нормалното, безпрепятствено и сигурно осъществяване на съобщения между гражданите от разстояние.

Изследването е насочено не само към тълкуване на съставомерните признаци на съответните престъпни състави, приложими в случай на осъществено престъпно посегателство в областта на съобщенията, а и към улесняване правоприлагането и преценката за приложимия наказателен закон във всеки случай на осъществено посегателство, което разкрива достатъчно висока степен на обществена опасност, която да обуслови въздействието спрямо извършителя му посредством методите и средствата на наказателното право.

4. Методология на изследването

За постигане на научната цел и задачите, които си поставя дисертационното изследване, са използвани общонаучните методи на познание: наблюдение, описание, сравнение, метод на научния анализ и синтез, индуктивният и дедуктивният метод.

Приложени са и частни методи за изследване, сред които сравнителноправния и правнологическия такъв. Вторият от тях е по-често и основно използван в изследването, предвид особеностите на уредбата на наказателноправните норми, осигуряващи закрилата на съобщенията в Република България, които не се наблюдават в други законодателства.

Използван е и методът на историческия анализ, който позволява да се изясни съвременното съдържание и приложно поле на обсъжданите наказателноправни норми чрез проследяване развитието на позитивноправната уредба и наказателноправната закрила на съобщенията от 1881 година насам.

5. Практическо значение

Практическото значение на научното изследване обобщено се изразява в следните основни насоки:

- да се изясни съдържанието и приложното поле на наказателноправните норми, осигуряващи закрила на съобщенията от посегателства, които разкриват достатъчно висока степен на обществена опасност, която да обуслови въздействието спрямо извършителите им посредством методите и средствата на наказателното право;
- да се подпомогнат правораздавателните и правоохранителни органи и практикуващите юристи въобще при преценката за приложимия наказателен закон във всеки конкретен случай на осъществено общественоопасно посегателство;
- да се изясни съотношението между отделните равнища на закрила на обществените отношения, в рамките на които се осъществяват съобщенията – наказателно и административно-наказателно;
- да се посочат слабостите в уредбата на престъпленията против съобщенията и да се илюстрират възможностите за усъвършенстване, осъвременяване и разширяване обхвата на наказателноправната закрила на съобщенията;
- да се инициира дискусия, която да доведе до законодателна инициатива и конкретни законодателни предложения за усъвършенстване на наказателното законодателство и за синхронизиране различните равнища на закрила на съобщенията;
- да се усъвършенства образователната програма по право на висшите учебни заведения и да се повиши професионалната квалификация на юристите.

II. ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертацията е в обем от 180 страници. С обглед избрания изследователски подход „обект – анализ – оценка – съпоставка – извод“, дисертационният труд се състои от увод, три глави, разделени на параграфи, заключение и използвана литература. Справката за литературните източници съдържа 34 заглавия. Бележките под линия са общо 283 на брой.

III. СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В **увода** е обоснована актуалността и обществената значимост на разглежданите проблеми. Посочени са основните проблеми пред тълкуването и прилагането на наказателноправните норми, осигуряващи закрила на обществените отношения, в рамките на които се осъществяват съобщенията като информация, предавана между подателя и получателя на съобщението (нематериалния елемент на съобщенията) и като съобщителни връзки, като съвкупност от устройства, съоръжения и преносна среда, предназначени за пренос на тази информация, когато не се предава непосредствено между два или повече правни субекта – физически лица (материалния елемент на съобщенията). Изяснена е систематиката на изложението и е посочен кръга от лица, за които е предназначено то.

Глава първа **Обща характеристика на наказателноправната закрила** **на съобщенията в Република България**

В Глава първа от изложението предмет на разглеждане е историческото развитие на наказателноправната закрила на съобщенията, както и общата характеристика и системата на престъпленията против съобщенията по сега действащия Наказателен кодекс.

В първия параграф е изяснено понятието за съобщения. Изяснено е сходството между това и други сходни правни понятия. Очертани са различните видове съобщения, подразделени в зависимост от възможните начини за предаване на информация между хората, като са разгледани накратко и възможностите за наказателноправната им закрила от нормите на сега действащия Наказателен кодекс.

Във втория параграф е направен кратък исторически преглед на наказателноправната закрила на съобщенията в България в периода 1881 – 2011 година. Развитие на наказателноправната закрила на съобщенията е разгледано в два подпериода, съответно периода 1881 – 1951 година (от приемането на първите наказателни разпоредби в областта до влизане в сила на наказателния закон от 1951 година) и периода от 1951 година до днес, характеризиращ се с постепенна пълна кодификация на наказателноправното равнище на закрила.

В третия параграф е изяснена системата на престъпленията против съобщенията по сега действащото българско наказателно законодателство. Престъпленията против съобщенията са подразделени в зависимост от систематичното им място в Обобената част на Наказателния кодекс и в зависимост от засегнатия от деянието елемент от процеса на осъществяване на съобщенията – нематериалният или материалният такъв. Изяснена е и системата на разглеждане на отделните престъпления против съобщенията в изложението.

Глава втора **Престъпления против** **неприкосновеността на кореспонденцията**

В Глава втора е предложен анализ на съставомерните признаци на престъпленията против неприкосновеността на кореспонденцията, уредени в Глава трета от Особената част на НК „Престъпления против правата на гражданите”, в едноименния Раздел V.

В първия параграф е очертана общата характеристика и системата на престъпленията против неприкосновеността на кореспонденцията.

В раздел първи е направен исторически преглед на развитието на наказателноправната закрила на неприкосновеността на кореспонденцията от 1881 година до наши дни.

В раздел втори е направен кратък сравнителноправен преглед на уредбата на наказателноправната закрила на неприкосновеността на кореспонденцията в някои други законодателства.

В раздел трети са очертани особеностите на престъпленията против неприкосновеността на кореспонденцията по българското наказателно право от гледна точка на законодателен подход при очертаване съставите на престъпленията; систематично място и родов обект на същите; особености на обективната им страна, субекта и субективната им страна; предвидените за извършването им наказания и други мерки за въздействие. Изяснена е и система на престъпленията против неприкосновеността на кореспонденцията по българския НК.

Във втория параграф предмет на разглеждане са престъпленията против неприкосновеността на кореспонденцията, предавана по поща или по куриер.

В раздел първи от втория параграф е изяснено съдържанието на съставомерните признаци на престъпното отваряне, подправяне, скриване или унищожаване на чужда кореспонденция, по смисъла на чл. 171, ал. 1, т. 1 НК, и е изяснено съотношението на този престъпен състав с престъпното откриване на чужда тайна, по смисъла на чл. 145, ал. 1 НК, с документната подправка, по смисъла на чл. 308 и чл. 309 НК и с унищожаването и повреждането на чужда вещ, по смисъла на чл. 216, ал. 1 НК.

В раздел втори от втория параграф е изяснено съдържанието на съставомерните признаци на престъпното вземане или предаване другиму чужда кореспонденция, по смисъла на чл. 171, ал. 1, т. 2 НК и е изяснено съотношението на този престъпен състав с престъпното отваряне, подправяне, скриване или унищожаване на чужда кореспонденция, по смисъла на чл. 171, ал. 1, т. 1 НК и с кражбата по чл. 194, ал. 1 НК.

В третия параграф предмет на разглеждане са престъпленията против неприкосновеността на кореспонденцията, предавана чрез електронна съобщителна или компютърна мрежа

В раздел първи от третия параграф е изяснено съдържанието на съставомерните признаци на престъпното узнаване или отклоняване на съобщение, изпратено по електронен път, по смисъла на чл. 171, ал. 1, т. 3 НК, и е изяснено съотношението на този престъпен състав с престъпното променяне на компютърни данни, по смисъла на чл. 319в, пр. 2 вр. с чл. 319б, ал. 1, пр. 2 НК.

В раздел втори от третия параграф е изяснено съдържанието на съставомерните признаци на престъпното узнаване на съобщение, предадено по далекосъобщително средство или чрез компютърна мрежа, по смисъла на чл. 171, ал. 3 НК и е изяснено съотношението на този престъпен състав с престъпното узнаване или отклоняване на съобщение, изпратено по електронен път, по смисъла на чл. 171, ал. 1, т. 3 НК.

В раздел трети от третия параграф е изяснено съдържанието на съставомерните признаци на престъпното придобиване, разкриване или разпространяване на трафични данни, по смисъла на чл. 171а, ал. 1 НК и е изяснено съотношението на този престъпен състав с престъпното узнаване или отклоняване на съобщение, изпратено по електронен път, по смисъла на чл. 171, ал. 1, т. 3 НК.

В четвъртия параграф са направени някои критики и предложения за осъвременяване и усъвършенстване уредбата на престъпленията против неприкосновеността на кореспонденцията.

Глава трета **Престъпления** **против съобщителните връзки**

В Глава трета е предложен анализ на съставомерните признаци на престъпленията против съобщителните връзки, уредени на различно систематично място в Особената част на НК.

В първия параграф е очертана общата характеристика и системата на престъпленията против съобщителните връзки.

В раздел първи е направен исторически преглед на развитието на наказателноправната закрила на съобщителните връзки от 1881 година до наши дни.

В раздел втори е направен кратък сравнителноправен преглед на уредбата на наказателноправната закрила на съобщителните връзки в някои други законодателства.

В раздел трети са очертани особеностите на престъпленията против съобщителните връзки по българското наказателно право от гледна точка на законодателен подход при очертаване съставите на престъпленията; систематично място и родов обект на същите; особености на обективната им страна, субекта и субективната им страна;

предвидените за извършването им наказания и други мерки за въздействие. Изяснена е и система на престъпленията против съобщителните връзки по българския НК.

Във втория параграф предмет на разглеждане са съставите на престъпното прекъсване или смуцаване на съобщителните връзки.

В раздел първи от втория параграф е изяснено съдържанието на съставомерните признаци на престъпното повреждане на съобщително средство, по смисъла на чл. 347 НК, и е изяснено съотношението на този престъпен състав с престъпното повреждане на транспортно средство, по смисъла на чл. 340, ал. 1 НК, и с диверсията, по смисъла на чл. 106, пр. 2 НК.

В раздел втори от втория параграф е изяснено съдържанието на съставомерните признаци на престъпното пречене или смуцаване действието на съобщително средство, по смисъла на чл. 348, б. „г” НК и е изяснено съотношението на този престъпен състав с престъпното повреждане на радиосредство, по смисъла на чл. 347, ал. 1 НК и с тероризма, по смисъла на чл. 108а НК.

В раздел трети от втория параграф е изяснено съдържанието на съставомерните признаци на престъпното унищожаване или повреждане на елементи от далекосъобщителната мрежа, по смисъла на чл. 216, ал. 5, пр. 4 НК и е изяснено съотношението на този престъпен състав с останалите специални състави на унищожаването и повреждането на чужда вещ по чл. 216 НК, с престъпното повреждане на радиосредство, по смисъла на чл. 347, ал. 1 НК и с престъпното пречене или смуцаване действието на съобщително средство, по смисъла на чл. 348, б. „г” НК.

В третия параграф предмет на разглеждане са съставите на престъпното ползване на съобщителни средства.

В раздел първи от третия параграф е изяснено съдържанието на съставомерните признаци на престъпно предаване на неверни повиквания или заблуждаващи знаци за помощ, злополука или тревога, по смисъла на чл. 326 НК, и е изяснено съотношението на този престъпен състав с явното подбуждане към престъпление, по смисъла на чл. 320, ал. 1 НК и с хулиганството, по смисъла на чл. 325 НК.

В раздел втори от третия параграф е изяснено съдържанието на съставомерните признаци на престъпно ползване на далекосъобщителна мрежа, съоръжение или услуга за осъществяване на далекосъобщителен трафик (кражба на трафик), по смисъла на чл. 348а НК и е изяснено

съотношението на този престъпен състав с обсебването, по смисъла на чл. 206 НК и с престъпното предаване на неверни повиквания или заблуждаващи знаци за помощ, злополука или тревога, по смисъла на чл. 326 НК.

В четвъртия параграф предмет на разглеждане са съставите на престъпното нарушаване на режима, установен за радиосредствата.

В раздел първи от четвъртия параграф е изяснено съдържанието на съставомерните признаци на престъпно построяване, държане или ползване на радиосредство без разрешение, по смисъла на чл. 348, б. „а” НК, и е изяснено съотношението на този престъпен състав с престъпното пречене или смуцаване действието на съобщително средство, по смисъла на чл. 348, б. „г” НК и с кражбата на трафик, по смисъла на чл. 348а НК.

В раздел втори от четвъртия параграф е изяснено съдържанието на съставомерните признаци на престъпно ползване на нерегистрирано радиосредство, по смисъла на чл. 348, б. „б”, пр. 1 НК и е изяснено съотношението на този престъпен състав с престъпното построяване, държане или ползване на радиосредство без разрешение, по смисъла на чл. 348, б. „а” НК.

В раздел трети от четвъртия параграф е изяснено съдържанието на съставомерните признаци на изменение на регистрираните данни на радиосредство, по смисъла на чл. 348, б. „в” НК и е изяснено съотношението на този престъпен състав с престъпното ползване на нерегистрирано радиосредство, по смисъла на чл. 348, б. „б”, пр. 1 НК.

В раздел четвърти от четвъртия параграф е изяснено съдържанието на съставомерните признаци на престъпно ползване на радиосредство за непозволен цели, по смисъла на чл. 348, б. „б”, пр. 2 НК и е изяснено съотношението на този престъпен състав с престъпното ползване на радиосредство без разрешение, по смисъла на чл. 348, б. „а”, пр. 3 НК.

В петия параграф са направени някои критики и предложения за усъвършенстване уредбата на престъпленията против съобщителните връзки.

Заклучение

В заключението са изведени в синтезиран вид основните резултати от изследването и са формулирани по-съществените обобщения и изводи.

В резултат на изследването са направени следните **изводи**:

първо, престъпленията против съобщенията – както тези по Глава XI, Раздел II от Особената част на НК, така и тези, уредени на различно систематично място в НК, разкриват голямо разнообразие и представляват несъмнен интерес за изкушените от правната теория и предизвикателство за практикуващите юристи;

второ, обществените отношения, чиято наказателноправна закрила се осигурява от разглежданите престъпни състави, са едновременно традиционно съществуващи и интензивно развиващи се през последните две десетилетия;

трето, налага се качествено преосмисляне на уредбата на престъпните посегателства против съобщенията в няколко насоки: към усъвършенстване редакцията на сега действащите наказателноправни норми; към разширяване обхвата на наказателноправна закрила и спрямо други категории обществени отношения, в рамките на които се осъществяват съобщенията; към декриминализация на някои престъпни деяния, които понастоящем са загубили практическото си значение, в резултат на измененията в позитивноправната уредба на съобщенията.

Направени са и **предложения de lege ferenda**.

По отношение наказателноправната закрила на **неприкосновеността на кореспонденцията** са направени следните предложения:

Тайната на кореспонденцията да получи адекватна закрила посредством инкриминиране на различни форми на противоправно посегателство (като вземане, отваряне или предаване другиму за пощенските, куриерски и собствени пратки, или приемане или отклоняване от адресата за електронните съобщения) спрямо възможния предмет на посегателство със съответната съставомерна цел – деецът или трето лице да узнае съдържанието им.

С оглед диференциация на степента на обществена опасност на деянията, преследвани по наказателноправен ред от тези, обуславящи административна санкция (по чл. 101 ЗПУ и по чл. 327 ЗЕС), в признак по основния състав на престъпленията да се въздигне възможността от

деянието да настъпят немаловажни вредни последици, а като квалифицирани признаци да се инкриминират настъпването на такива последици и извършването с цел да се набави имотна облага или да се причини другиму вреда.

Предложено е обществените отношения, в рамките на които се гарантира запазването на автентичния вид и местонахождение на кореспонденцията да получат пълноценната си наказателноправна закрила чрез нкриминиране на всички възможни форми на посегателство срещу пощенските, респ. – електронните съобщения.

И тук да се предвиди в признак по основния състав на престъпленията да се въздигне възможността от деянието да настъпят немаловажни вредни последици, а като квалифициран признак да се инкриминира настъпването на такива последици.

Обществените отношения, в рамките на които се гарантира тайната на трафичните данни и на информацията за пощенския трафик да получат пълноценната си наказателноправна закрила чрез нкриминиране на всички възможни форми на посегателство срещу тази категория данни.

Препоръчано и посегателствата срещу неприкосновеността на кореспонденцията да се преследват по общия ред.

По отношение наказателноправната закрила на **съобщителните връзки** са направени следните предложения:

Да бъде инкриминирано не унищожаването или повреждането на съобщителни средства и съоръжения (форми на изпълнително деяние по чл. 216 НК, приложими във всеки случай на посегателство от разглеждания вид, независимо от спецификите и предназначението на вещта – предмет на престъпно посегателство), а настъпването на вредоносния резултат (прекъсването или попречването на съобщенията).

Съставомерният начин за извършване на кражбата на трафик по чл. 348а НК да се очертае посредством понятието противозаконно, а субективната страна да включва целта на дееца да осъществи съобщения в свой или чужд интерес. Предложено е разпоредбата на чл. 348а, ал. 2, т. 2 НК да бъде изменена, като в квалифициращ признак се въздигне причиняването на значителни вреди.

Осъществяването на електронни съобщения без лицензия също да бъде криминализирано (вместо деянието по сегашния чл. 348, б. “а” НК), като се обмисли дали не е по-уместно систематичното място на подобен

престъпен състав да е в Глава VI „Престъпления против стопанството”, в Раздел II „Престъпления в отделните стопански отрасли”, вместо в Глава XI, Раздел II от Особената част на НК.

Предложено е деянията по чл. 348, б. “б” и б. “в” НК да бъдат декриминализирани, като загубили значение и възможност за практическо приложение.

Предложено е да бъде отменен изначално неудачно създадения квалифициран състав на унищожаването и повреждането на елементи от далекосъобщителната мрежа по чл. 216, ал. 5, пр. 4 НК.

Направени са и предложения за усъвършенстване на системата от санкции, предвидени спрямо извършителите на престъпни посегателства в областта на съобщенията.

IV. СПРАВКА ЗА ПО-СЪЩЕСТВЕНИТЕ ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Предложена е дефиниция на понятието за съобщения. Изяснено е сходството между това и други сходни правни понятия. Очертани са различните видове съобщения, подразделени в зависимост от възможните начини за предаване на информация между хората, като са разгледани възможностите за наказателноправната им закрила от нормите на сега действащия Наказателен кодекс.

2. Изяснена е системата на престъпленията против съобщенията по сега действащото българско наказателно законодателство. Изяснено е съдържанието на съставомерните признаци на отделните престъпления против съобщенията, като е направено отграничение помежду им и спрямо други сходни престъпни състави.

3. Направени са критики по отношение продължаващото съществуване на някои престъпни състави (по чл. 348, б. „а” – „в” НК) в системата на престъпленията в Особената част на НК, които са загубили значение и възможност за практическо приложение, поради липса на защитими обществени отношения от 1998 година насам и е формулирано предложение за декриминализацията им.

4. Направени са предложения за усъвършенстване, осъвременяване и разширяване обхвата на наказателноправната закрила на съобщенията в техните два аспекта: като информация, предавана между подателя и получателя на съобщението (нематериалния елемент на съобщенията) и като съобщителни връзки, като съвкупност от устройства, съоръжения и преносна среда, предназначени за пренос на тази информация, когато не се предава непосредствено между два или повече правни субекта – физически лица (материалния елемент на съобщенията), като формулирани и конкретни предложения към законодателя.

V. СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Публикации в печатни издания

1. Наказателна отговорност за повреждане на съобщително средство -Съвременно право, кн. 6/2003 г.;
2. Престъпно предаване на неверни повиквания и заблуждаващи знаци за помощ, злополука или тревога – Правна мисъл, кн. 1/2006 г.;
3. Практически аспекти на приложението на някои състави на престъпленията против съобщенията – в: Сборник “Наказателно правоприлагане и борба с престъпността: Законодателни промени и процесуална практика”, Издание на Институт “Отворено общество” и Институт за политически и правни изследвания”, С., 2005 г.;

2. Публикации в електронни издания

1. Наказателноправна закрила на неприкосновеността на съобщенията, предавани по електронен път – правно-информационен продукт “Апис - Време”, м. март 2006 г.;
2. Наказателноправна закрила на далекосъобщителния трафик - правно-информационен продукт “Апис - Време”, м. март 2006 г.;